

українських фахівців, що на теперішній час існує недостатньо даних, щоб зробити однозначні висновки про безпеку канабісу, навіть у разі застосування його лише у медичних цілях і, перш, ніж легалізувати медичний канабіс, слід провести відповідні детальні дослідження. Відносно ж законодавчого врегулювання медичного споживання канабісу, на наш погляд, доцільно використовувати досвід Франції або Швейцарії, де придбання канабісу або продуктів, що містять канабіноїди дозволено за рецептом лікаря або дозволено використання лише лікарських засобів, що містять певний канабіноїд.

Список бібліографічних посилань: 1. Погуляєвський М. Більше половини українців повністю або певною мірою підтримують легалізацію медичної марихуани – «Рейтинг» // Hromadske : сайт. 23.06.2019. URL: <https://hromadske.ua/posts/bilshe-polovini-ukrayinciv-povnistyu-abo-pevnoyu-miroyu-pidtrimuyut-legalizaciyu-medichnoyi-marihuani-rejting> (дата звернення: 13.10.2019). 2. Marijuana and Medicine: Assessing the Science Base / Institute of Medicine. Washington, DC : The National Academies Press, 1999. 3. Walitt B., Klose P., Fitzcharles M. A., Phillips T., Häuser W. Cannabinoids for fibromyalgia. *Cochrane Database Syst Rev.* 2016 Jul 18;7:CD011694. DOI: <https://doi.org/10.1002/14651858.CD011694.pub2>. 4. Інформація щодо петиції «Законодавчо врегулювати канабіс для науки та медицини – захистити конституційні права громадян» : Відповідь опубл.: 28 берез. 2019 р. // Верховна Рада України. Електронні петиції : офіц. сайт. URL: <https://itd.rada.gov.ua/services/Petition/Index/4871> (дата звернення: 10.10.2019).

Одержано 15.10.2019

УДК 343.98

Світлана Василівна ЛУК'ЯНЕНКО,

судовий експерт відділу економічних досліджень

Харківського науково-дослідного

експертно-криміналістичного центру МВС України

ЗАВДАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

Основні загрози економічній безпеці держави визначено в «Стратегії національної безпеки України», що затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015, [1]. На сьогоднішній день в Україні в структурі корупційних проявів все

більше значення набувають злочини, пов'язані з незаконним витрачанням цільових бюджетних коштів та подальшої їх легалізації. Найчастіше таке незаконне і необґрунтоване витрачання цільових бюджетних коштів стає результатом діяльності злочинних груп, що складаються здебільшого з певних посадових осіб. Розслідування за такими кримінальними провадженнями буває досить складним.

Серед наукових досліджень, присвячених питанням судової економічної експертизи в криміналістичному забезпеченні досудового розслідування необхідно виділити роботи Р. Л. Степанюка [2] та С. В. Євдокіменко [3]. Використання спеціальних знань під час розслідування розкрадань майна і пов'язаних з ними злочинів висвітлювалось А. Ф. Волобуєвим [4]. Питанням розробки практичних рекомендацій щодо криміналістичного забезпечення розслідування економічних злочинів присвячені праці О. В. Шаповал [5]. Водночас, попри наявність наукових доробків, присвячених розгляду зазначеної проблеми, можна констатувати однозначність теоретичних позицій щодо змісту поняття «спеціальні знання» та їх використанні при розслідуванні злочинів. Однак залишаються проблеми щодо вирішення практичних завдань при криміналістичному забезпеченні протидії корупції в бюджетній сфері. Головною проблемою використання спеціальних знань при криміналістичному забезпеченні розслідування економічних злочинів є віддаленість результатів наукових пошуків у цій сфері (монографій, дисертацій, наукових статей тощо) від суб'єкта забезпечення – особи, що здійснює досудове розслідування економічних злочинів. З огляду на зазначене, доцільно систематизувати й розширити коло проблем, а також з'ясувати способи їх розв'язання під час застосування спеціальних знань у розслідуванні економічних злочинів.

Тому важливо охарактеризувати типовий перелік завдань, що можуть бути вирішені проведенням економічної експертизи під час досудового розслідування злочинів у бюджетній сфері, виокремити деякі причини можливого невизнання судом доказами у кримінальних провадженнях про економічні злочини висновків експерта за проведеними економічними експертизами при застосуванні останнім права на експертну ініціативу, запропонувати шляхи вирішення проблемних аспектів у сфері розробки експертних методик і забезпечення ними практичних працівників.

Судово-економічна експертиза, в сфері державних закупівель, дозволяє при необхідності допомогти органам розслідування виявити схеми наявного взаємного збагачення чиновників і поставальників, а також схеми отримання злочинної вигоди.

При аналізі скоєних певних дій, спрямованих на незаконну приватизацію державного та комунального майна, судово-економічна експертиза дозволяє встановити тривалість користування даним майном, яка передувала приватизації; джерело фінансування коштів, виділених юридичною особою на вчинення даної дії; а також подальший рух грошових коштів, отриманих державним або муніципальним органом за приватизацію державного або комунального майна.

Окремо слід виділити експертне дослідження операцій з державної інвестиційної діяльності, яке сприяє найбільш раціональному використанню майнових та інтелектуальних цінностей при створенні і модернізації основних фондів, реалізації цільових комплексних програм економічного і соціального розвитку через капітальні вкладення.

Також недоцільним є виключення зі змісту ч. 2 ст. 40 КПК України [6] повноваження слідчого призначати ревізії та перевірки в кримінальному провадженні (п. 4), оскільки призначення економічних експертиз без попереднього проведення документальної перевірки або за умов неякісного її проведення не є можливим, а проведення ревізійних дій не належить до завдань економічної експертизи.

Нажаль, в той час як, з одного боку, КПК дає право експерту давати висновок з питань, які не поставлені особою, яка призначила експертизу (п. 4 ч. 3 ст. 69 КПК України), з іншого боку, законодавче формулювання висновку експерта як самостійного доказу виключає з переліку доказів відомості про питання, хоча і не поставлені в постанові про призначення судової експертизи, але які мають значення для кримінального провадження.

Наслідком зазначеного протиріччя є затягування процедури призначення судово-економічної експертизи та, як результат, затягування термінів розслідування злочинів і направлення кримінального провадження до суду.

В статті окреслено типовий перелік завдань, що можуть бути вирішені проведенням економічної експертизи під час досудового розслідування злочинів у бюджетній сфері та причини можливого невизнання судом доказами у кримінальних провадженнях про економічні злочини висновків експерта за проведеними економічними експертизами при застосуванні останнім права на експертну ініціативу, запропоновано шляхи вирішення деяких проблемних аспектів у сфері застосування спеціальних економічних знань при проведенні досудового розслідування. Підсумовуючи, слід зазначити, що судово-економічна експертиза в криміналістичному

забезпеченні протидії корупції в бюджетній сфері має величезне значення, так як дозволяє встановити основні для кваліфікації злочину факти – розмір економічного збитку.

Список бібліографічних посилань: 1. Стратегія національної безпеки України : затв. указом Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення: 09.10.2019). 2. Степанюк Р. Л. Ситуаційний підхід у формуванні методик розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України. *Право і Безпека*. 2013. № 3 (50). С. 110–115. 3. Євдокіменко С. В. Судово-економічна експертиза: теоретико-методологічні засади і практика реалізації : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. : 12.00.09. Харків, 2016. 44 с. 4. Волобуєв А. Ф. Проблеми методики розслідування розкрадань майна в сфері підприємництва. Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. 336 с. 5. Шаповал О. В. Криміналістичне забезпечення розслідування економічних злочинів : дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.09. Київ, 2017. 328 с. 6. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 09.10.2019).

Одержано 12.10.2019

УДК 343.98

Валерія Олегівна МАЛЯРОВА,

доктор юридичних наук, доцент,

професор кафедри криміналістики

та судової експертології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

<https://orcid.org/0000-0002-0766-0752>

ТАКТИКО-КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

На сучасному етапі людство зіткнулося з низкою серйозних проблем, які впливають на подальше здорове існування всього світового суспільства. При цьому деякі аналітики та науковці називають ці проблеми нерозв'язними, вважаючи що повністю їх побороти неможливо. Зате, цілком ймовірно зменшити їх негативний вплив на світову спільноту. Для цього необхідні цілеспрямовані дії на державному рівні всіх учасників світового процесу.